

18 Mart

Her ne kadar 18 Mart Deniz Muharebesi olarak anılsa da aslında bugün taraflardan yalnızca biri deniz kuvvetiydi. Cevat Paşa Komutasındaki Çanakkale Boğazı ve çevresinin savunmasından sorumlu Müstahkem Mevkiinin emrindeki kuvvetler 2. Ağır Topçu Tugayı ile Erenköy Ağır Topçu Bölge Komutanlığı ve 9. İle 11. Piyade Tümenleri olup, 3. Kolordu kuruluşunda yer alsa da Eceabat'ta genel ihtiyatta bulunan Kurmay Yarbay Mustafa Kemal komutasındaki 19. Tümen'e de emir verme yetkisindeydi. Komutanlığın en güçlü topları 16.900 ve 14800 metre menzilli olan 355/35 ve 240/35'lik toplardı. Bunlardan da altı tane 355/35 (2 tanesi Anadolu Hamidiye, 2 tanesi Çimenlik ve 2 tanesi Rumeli Hamidiye'de olmak üzere) ve 17 tane 240/35 vardı. Diğerleri yirmi ikilikti ve menzilleri 7.000-8.000 metre idi.

Birleşik Filo ise en genci 1913 yapımı Queen Elizabeth ile yaşları 8-20 arası değışen erken dreadnot gemilerden, toplam 3 tünden, oluşuyordu. Amiral de Robeck'in bizzat komuta ettiği 1. Tümen, Queen Elizabeth, Agamemnon, Lord Nelson muharebe gemileri ile Inflexible muharebe kruvazörü gibi filonun en güçlü gemilerinden oluşturulmuştu. 2. Tümen' de 8 İngiliz gemisi mevcuttu; Ocean, Irresistible, Albion, Vengeance, Swiftsure, Majestic, Canopus,

Cornwallis. 3. Tümen ise Suffren, Bouvet, Gaulois, Charlemagne Fransız gemileri ile, Triumph ve Prince George İngiliz gemilerinden kurulmuştu.

Harekat Planında Çanakkale ve Kilitbahir'deki merkez tabyalar ile mayın bölgesini koruyan bataryalar ve seyyar topların susturulması amaçlanmıştı. 1. Tümendeki İngiliz gemileri Merkez Tabyaları (Anadolu Hamidiye, Çimenlik, Rumeli Mecidiye, Rumeli Hamidiye ve Namazgah Tabyaları) susturacak, ardından 3. Tümendeki Fransız gemileri bu hattı takiple orta bölümdeki tabyaları (Rumeli Mesudiye, Yıldız ile Dardanos ve Akyar/Cevat Paşa) ateşle baskı altında tutarken ilk hattaki gemiler merkez tabyalara egemen olmaya başlayınca Fransızlar, bunları geçerek merkez tabyalara kapanacak ve yok edecekti. Türk seyyar topları yüzünden gemiler demir almayacak, akıntıya karşı yavaş yavaş ilerleyecekti. Daha sonra gelecek 2. Tümendeki İngiliz gemileri, Fransızları rahatlatacak, yoğun ve sürekli ateş aralıksız devam edecekti. Ana tabyalar ile hafif bataryalar kontrol altına alındıktan sonra Canopus ve Cornwallis desteğiyle mayın tarama gemileri Kepez burnunu geçerek Sarısığlar koyuna kadar bölgeyi mayınlardan temizleyerek muharebe gemilerinin Boğaz'ın en dar bölümüne girmesine yol açacaktı. Atış kontrolü için Arc Royal Uçak gemisinden saat başı bir uçak havalanacaktı. Bunların yanında İngiliz Deniz Piyade Tümeni'ni taşıyan 6 taşıt gemisi Gelibolu'nun Batı sahillerinde çıkarma gösterisinde bulunacaktı.

Harekat 18 Mart Perşembe sabah 08.15'te Queen Elizabeth'in direğinde görülen "ileriye hareket" işareti ile başladı. 10.30 sularında Birleşik Filo, manidar bir şekilde Truva Savaşının ünlü komutanının adaşı, Agamemnon kılavuzluğunda Boğaz'a giriyordu. Filonun önündeki muhripler muharebe alanını tarayarak, muharebe gemilerine yol açıyordu.

Kumkale gerisinden açılan obüs ateşinin etkisi altına giren gemiler hedeflenen bölgeye yaklaştı.

Birleşik Filo Boğaz Girişinde

İlk mermi saat 11.15 sularında, Prince George ile 1. Tümen kanatlarda eşlik eden, Triumph tarafından Haleli sırtlarına doğru ateşlendi. İntep'e'deki bataryalar buna karşılık vermeye başladı. 1. Tümen Tengerdere ve Haleli Sırtları hattında oluşturdukları A Hattı'nda yerini aldı. 11.30 sularında Merkez tabyalara bombardımana başladılar. Triumph Anadolu tarafında Prince George Gelibolu tarafında konumlanarak obüsleri ateş altına alırken, Queen Elizabeth Anadolu Hamidiye, Agamemnon Rumeli Mecidiye, Lord Nelson Namazgah ve Inflexible Rumeli Mecidiye

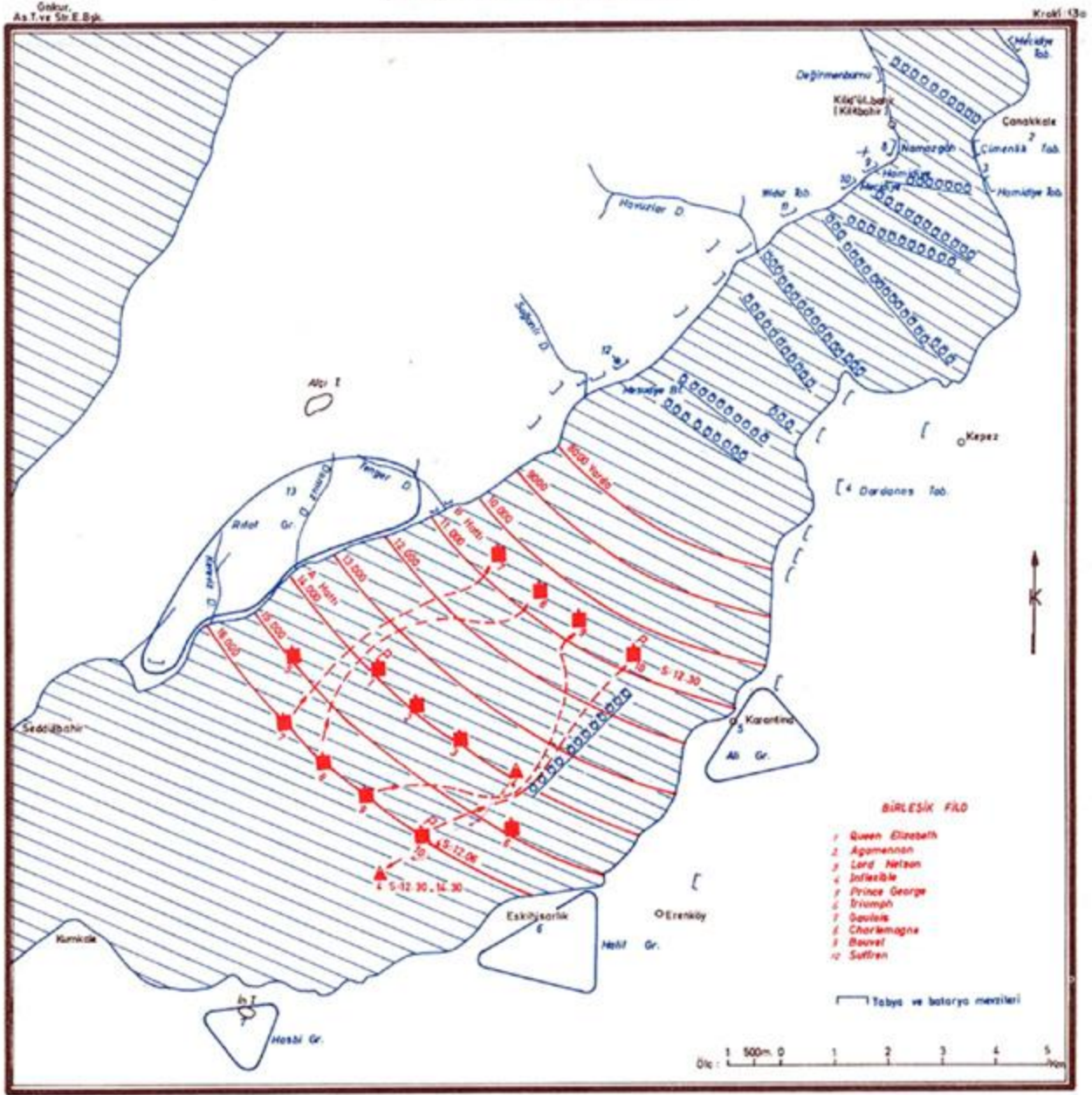
gibi merkez tabyalarını hedef almıştı. Uzun menzilden ateş eden zırhlılara karşı daha kısa menzilli toplara sahip merkez tahkimatı sessiz kaldı. Lakin mayın hatlarını koruyan bataryalarla, obüs bölgesinden açılan atışlar etkili oluyordu. Obüs bataryalarının Merkez Tabyalar üzerindeki baskıyı hafifletebilmek için özellikle orta gruptaki muharebe gemilerini hedef alması emri verilmişti. Queen Elizabeth'in Çimenlik Tabyası üzerine yönelttiği ateş sonucu Çimenlik'in cephaneliği tutuştu. Şehrin içine düşen bir mermisi de şehirde yangın başlattı. Triumph orta bataryasıyla Dardanos'u döverken yakın bataryaları ile de mayın hatlarını koruyan toplara karşılık veriyordu.

Birleşik Filo Boğaz Girişinde

Bu denli ateş karşısında tabya ve bataryaların zarar gördüğü kesin olmakla beraber rüzgarın eşlik ettiği top dumanları yüzünden hasarın büyüklüğünü anlama imkanları yoktu. Amiral de Robeck öğle saatinde verilen tahribatin yeterli olduğu kanaatine varıp 3. Tümeindeki Fransız gemilerini, A Hattı'nın arasından geçip ilerleyerek, daha yakın mesafeden bombardimana çağırdı.

Çanakkale Boğazı Muharebesi (18 Mart 1915 Saat :12.06-12.30)

A Hattı'nda bulunan Agamemnon Erenköy bölgesinden ve Inflexible Anadolu kıyılarından gelen batarya ve obüs ateşleri ile oldukça isabet almış, Türk topçusunun isabetli atışları bu gemilerde hasara yol açmıştı. Pruva köprüsüne aldığı isabetle Inflexible'nin telsizi de çalışmayacak duruma gelince geminin kaptanı Fransız gemilerinin hattın arasından geçişinin ardından çekilme kararı aldı.

Amiral Guepratte komutasındaki Fransız gemileri Suffren ve Bouvet Anadolu kıyısından Gaulois ve Charlemagne Batı kıyılarından ilerleyerek A Hattını geçip Boğaz içerisine devam etti. Fransızlar, ağır ağır ilerleyerek ateşe devam eden İngiliz gemilerinin arasından hızla geçerek ateşle ileriye doğru sokulmaya başladı. Daha yakın mesafeden başlayan bombardımanda Fransız Filosu görünüşte iyi sonuçlar almaya başladı. Gemilerle tabyalar ateş üstünlüğünü ele geçirmek için mücadele şiddetlendi.

Gaulois zırhlısı baş taraf su kesiminden vuruldu, oluşan yarıktan içeri giren sular nedeniyle gemi öne doğru battı ve gemi muharebe alanını terk etmek durumunda kaldı. Çok geçmeden Fransızların bayrak gemisi Suffren'de aldığı isabetlerle muharebe dışı kalacaktı.

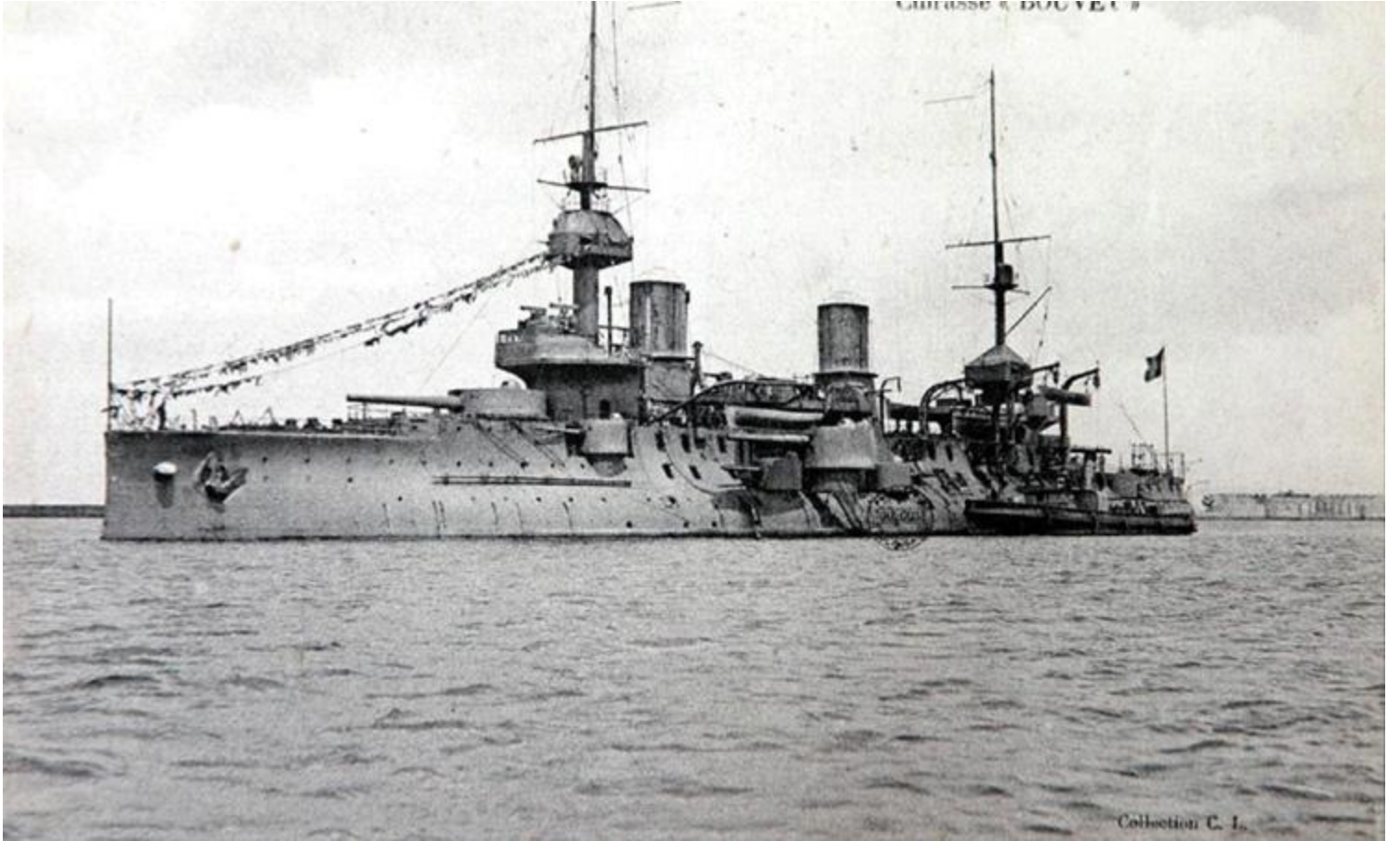
Rumeli'deki Merkez tabyalar (Mecidiye, Hamidiye ve Namazgah) yoğun bir ateş altındaydı. Tabyaların üzerine korkunç gürültüyle düşen, özellikle Filonun en genç gemisi Queen Elizabeth'in 38 cm'lik toplarının memeleri devasa

çukurlar açmakta, topları denize düşerse 10-12 metre yüksekliğinde su sütunları havaya kalkmakta, kasabaya düşen mermiler yangınlar çıkarmaktaydı. Müstahkem Mevkiî' de Muharebe santrali isabet almış, telefon hatları kopmuş, Çanakkale-Kilitbahir arasındaki haberleşme kesilmişti.

Bataryalarda topların birinci doldurmaları erler tarafından ezan okunarak yapılıyor, ateş sırasında erler tekbirlerle iştirak ederek maneviyatlarını yüksek tutuyor, inanılmaz bir soğukkanlılıkla çalışıyor, bombardımanlarla yığılan toprakların çalışamaz hale getirdiği topların ateşini kesmek zorunda kalınca büyük özveriler ile bu topları tekrar ateşe hazırlıyorlardı.

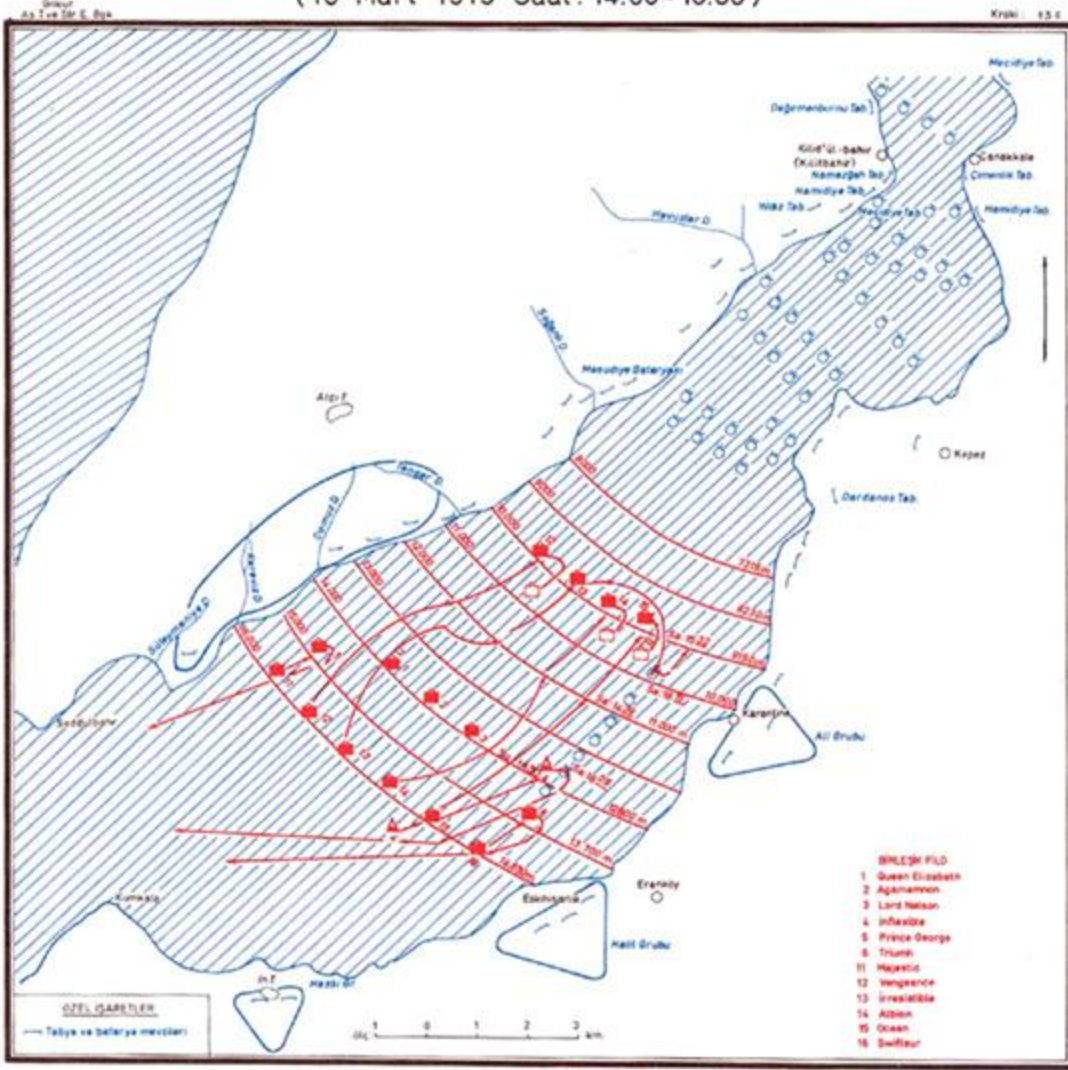
13.45 sularında Türk topçusunun ateşi; siperlerden dökülen toprakların döşemeleri kaplaması, top kamalarının sıkışması, yığılan toprakların temizlenemez hale gelmesi gibi nedenlerle azalınca sonuca yaklaştıklarını düşünen Amiral de Robeck 2. Tümeindeki gemilerin yıpranan Fransızların yerini almasını emretti. 2. Tümeindeki İngiliz gemileri mayın bölgesinde mayın tarama ve geçit açma işini yapacak gemilere örtme ve koruma sağlayacaklardı.

Saat 14.00 sularında Suffren Boğazı terk ederken Bouvet Namazgah Tabyasını bombardıman ediyordu. Dublin'in yardımını reddeden Gaulois yan yatmış, başı suya gömülmüş bir halde Boğaz'dan çıkmaya çalışıyordu. Suffren A Hattındaki gemileri geçmişken ve Bouvet de bu hattı Anadolu kıyısı boyunca geçmek üzereyken mayın bölgesine girdi, Bouvet'in altından bir duman sütunu yükseldi. Duman kalkınca geminin yan yatmış olduğu görüldü. Hızla alabora olan geminin personelini kurtarmak için muhrip ve istibotlar hızla yanına yaklaştı da pek azı kurtarılabilen personelden 603 denizci gemiyle beraber sulara gömüldü. Yenilmez armada bu batışı korkuyla izledi. Kaybın sebebinin mayın mı yoksa bir top mermisi mi olduğu anlaşılamamıştı.

Batırılan Fransız Savaş Gemisi Bouvet

Çanakkale Boğazı Muharebesi
(18 Mart 1915 Saat: 14.00-16.30)

Fransız muharebe gemilerinin yerini almak için hareket eden 2. Tümen ateş hattına geldiğinde bu görüntüyle karşılaşmıştı. Bouvet'in alabora olarak batması yalnızca iki dakikanın biraz üstünde sümüştü. 2. Tümen'de Ocean Anadolu yakasında, Vengeance Batı yakasında bulunmakla aralarında Albion ve Irresistible vardı. Swiftsure ve Majestic ise Triumph ve Prince George'un yerini alacaktı.

Merkez tabyaların karşılığı artık, şiddetli değildi. Vengeance ateşini en hızlı ateş edebilen Anadolu Hamidiye'yi hedef almıştı. Irresistible, Namazgah Tabyasını Ocean, Rumeli Hamidiye Tabyasını bombardıman ediyordu.

Hasar görmediği anlaşılan Anadolu Hamidiye dörder toplu yayılım ateşini Irresistible üzerinde topladı. 15.15 sularında Irresistible gemisinin yanında büyük bir patlama oldu. Bunun üzerine Queen Elizabeth ateşini bu tabya üzerinde yoğunlaştırdı. Irresistible hafifçe yana eğildi, gemiye yönelen ateş sürdürülünce diğer gemilere mesafelerini açma emri verildi. Tabyalar aralıklarla ateşlerini kesiyorlardı ama belliydi ki muharebe edemeyecek durumda değillerdi. Dolayısıyla Birleşik Filo mayın bölgesine yapılacak harekettten kaçınıyordu.

A Hattına ulaşan mayın arama tarama yapan Balıkçı gemileri 3 tane mayın patlatmıştı lakin Türk ateşinin üzerlerine yoğunlaşması üzerine ilerleyemiyorlardı.

16.00 sularında Inflexible bir mayına çarparak, baş torpido dairesi parçalandı. Burası su ile dolarak yan yatıp pruva kısmı suya gömülmeye başlayan gemi muharebe alanından çıkarak Bozcaada'ya yöneldi.

16.15 sularında makinaları durdurulmuş, akıntı hızında tabyalardan mesafesini açmaya çalışan Irresistible bir mayına çarptı. Makine dairesine yakın gerçekleşen patlamada makine dairesi suyla doldu. Tüm makinaları çalışamaz hale

gelen gemi sancak tarafına yatarak, arka tarafı da suya battı. Wear muhribi geminin yardımına geldi. Ocean muharebe gemisine de yardıma gitmesi, gerekirse de gemiyi yedeğine alarak muharebe sahasından çıkarması emredildi. Geminin kurtarılma şansı olmayınca personeliinden 610 kişi Wear'a alındı. Kurtarılan personelden geminin mayına çarptığını öğrenen Amiral de Robeck savaş hattını oluşturan 2. Tümen'e geri çekilme emri verdi.

Irresistible'ı yedeğine almak üzere yaklaşan Ocean çapraz ateş altında kalmıştı. Irresistible pozisyonu nedeniyle yedeğe alımının mümkün olmadığı görülünce 17.50 de gemi karanlık çöktükten sonra kurtarılmak üzere Rumeli Mecidiye Tabyası açıklarında terkedildi.

Amiral de Robeck Irresistible'ın terkedilmesi üzerine genel geri çekilme işareti verdi. Gemilerin geceyi Boğaz'da geçirmesini uygun görmemişti.

18.05 sularında Dardanos ve Soğanlıdere bataryalarının ateşleri altında Irresistible'dan uzaklaşan Ocean bir mayına çarptı, aynı anda bir mermi de dümenini parçalayınca dümeni sıkışan gemi terk edilmek zorunda kaldı. Yardıma gelen muhripler tarafından personeli tahliye edilen gemi 19.30 sularında terk edilmişti.

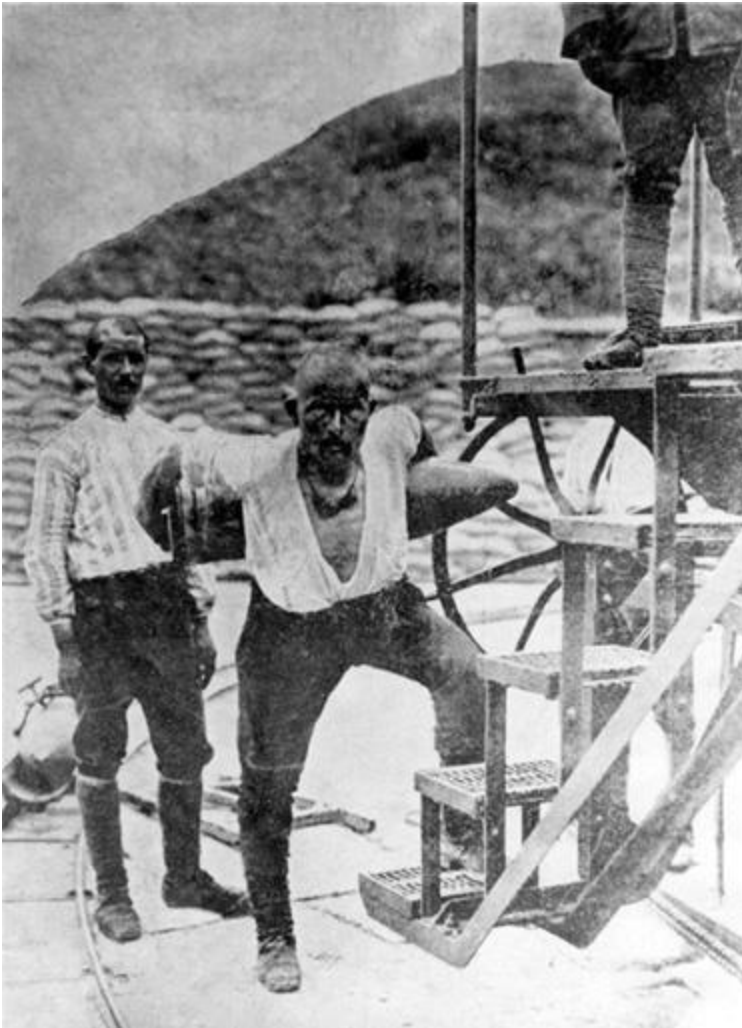
Gecenin örtüsü arasında Boğaz'a giren muhripler tarafından aranan Irresistible ve Ocean bulunamadı. Irresistible Karantina bölgesi açıklarında Ocean ise Morto Koyu'na sürüklenerek burada batmıştı.

18 Mart Deniz Muharebesi ve Zaferi; Birleşik Filo için hazin, Boğaz'ın savunucusu Türkler içinse övünç ve gurur ile anımsanacak birçok olayın cereyan ettiği bir muharebe olmuştur. O gün, burada yaşanan kahramanlıklar, fedakarlıklar menkıbesel nitelikler kazanarak, zenginleşerek, efsaneleşerek bugünlere gelmiştir.

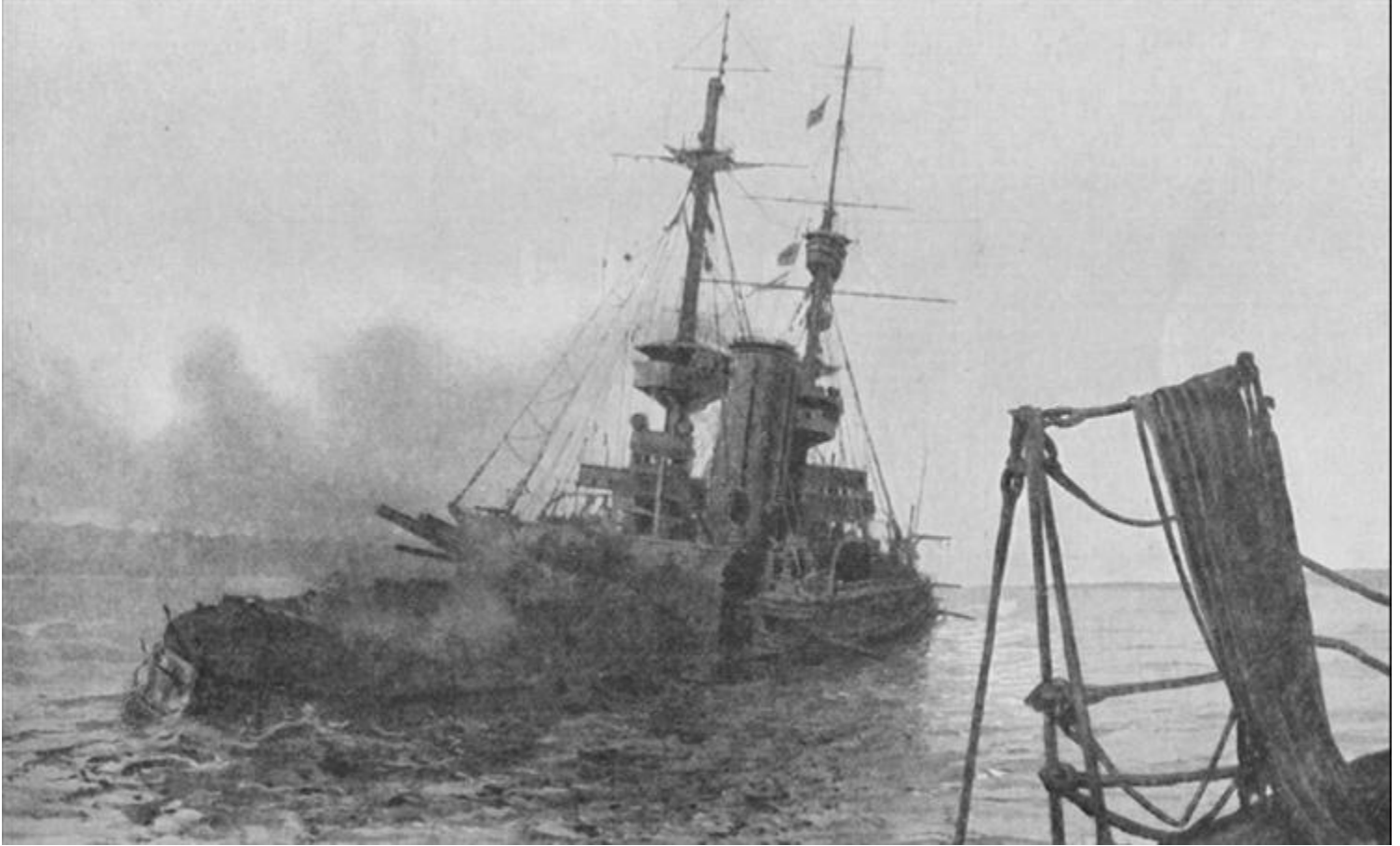
Bu kahramanlıklar arasından bazılarının adını burada anmak gerekirse bir tanesi Dardanos Batarya Komutanı

Üstteğmen Hasan ve Teğmen Mevsuf'tur. Kıyıya 400 metre uzaklıkta boğaza egemen bir tepede kurulmuş olan Dardanos Bataryası muharebe boyunca etkili atışları ile Birleşik Filo'nun başlıca hedeflerinden (Dardanos bataryasının mevzii kesmine 18 Mart günü 4000 den fazla top mermisi düştüğü saptanmıştır.) olmuştur. Bu gün üzerine yağın yüzlerce mermiden birinin isabeti sonucu Batarya Komutanı Üstteğmen Hasan ve Teğmen Mevsuf şehit olmuş ve sonucunda batarya bir süre susmuştur. Yüzbaşı Muhittin'in görevi devralması ile batarya atışlarına devam edebilmiştir. Başkomutanlık Dardanos Bataryasına Müstahkem Mevkiiinin önerisiyle bu gün şehit olan iki kahramanımızın adı konularak, Hasan-Mevsuf Bataryası olarak değiştirilmiştir.

Burada Seyit Onbaşı'nın da adını anmak gerekir. Rumeli Mecidiye tabyasında ikmal eri olan Abdurrahman oğlu Seyit Onbaşı, 18 Mart günü '190 ila 215 kg'lık mermileri koltuğu altında taşıyarak topların kesintisiz atış yapmalarını sağlamış, batarya içinde, toplar toprak altında kaldıkça mermi eksiğini kolaylıkla tamamlamış olmakla' taltife layık görülmüştür.

Birleşik Filo'nun insan zayiatı ise 800'ü bulmuştur. 3 muharebe gemisini (Bouvet, Irresistible, Ocean) Boğazın sularında bırakan Filo'nun 4 gemisi de (Inflexible, Gaulois, Suffren, Agamemnon) havuz onarımı gerektirecek düzeyde yara alarak muharebe edemez duruma gelmiştir. Birleşik Filo Boğaz'dan gücünün 1/3'ünü kaybederek büyük

hayalkırıklığı ile çıkmıştır.

Batırılan İngiliz Savaş Gemisi Irresistible

18 Mart günü Türk tarafının toplam zayiatı (şehit, ölü ve yaralı) Alman Müttefiklerimiz ile beraber 97'dir. Bazı tabya ve bataryalarda (6 top ve bir tabya) çeşitli hasarlarla muharebeyi şanlı bir zaferle sonuçlandıran taraf Boğazın savunucuları olmuştur.

Kazanılan bu zaferde, çelik zırhlara bürünmüş, her yönüyle teknik üstünlüğe ve bol cephaneye sahip armadaya karşı, toprak tabyalarda can siperane mücadele veren adi toplar yanında, boğaz kıyıları ve sularında ustalıklı yerleştirilen gizli obüs bataryalarıyla mayınların ve nihayet Türk güç ve yeteneğinin büyük payı vardır.

Eğer Birleşik Filo 18 Mart'taki taarruzu ertesi gün tekrarlayacak olsa idi yine aynı güçte bir savunma ile karşılaşacağı muhakkaktı. Bu günkü muharebede cephanenin 1/3 sarf edilmişse de savunanların ellerinde iki günlük daha muharebeyi sürdürebilecek yeterlilikte memi mevcuttu. Toplar yeniden muharebeye hazır, 10 mayın hattı sağlam, Marmara'da küçük de olsa bir donanma mevcuttu ve özellikle bu şanlı zaferden sonra Boğazın savunucularının morali yüksek idi. 18 Mart günü tabyalar hırpalanmıştı, ama hala ayakta idi. Boğaz'daki ana mayın tarlasına henüz ulaşılammıştı, obüsler hala iş görüyordu.

22 Mart günü Queen Elizabeth'de yapılan toplantıda Amiral de Robeck, Akdeniz Seferi Kuvvetleri Komutanı Ian Hamilton'a artık kara birliklerinin desteği olmadan Çanakkale Boğazı'nın aşılamayacağına kesinlikle inandığını söylüyordu. Donanma subayları donanmayı bekleyen mayın hatlarından, tabyalardan ve Marmara'ya çıkınca karşılarına gelecekte neler çıkacağını bilmemekten çekiniyorlardı. Sonuçta karar, Avrupa yönünden karaya çıkacak birliklerin tabyaların gerisindeki Kilitbahir Platosunu ele geçirdikten sonra donanmanın mayın tarama destroyerleri ile Boğazı tekrar zorlaması üzerine gelişti. Savaş alanındaki kara ve deniz komutanlarının ortak kararına Londra'dan olur çıkınca Hamilton ve kurmayları çıkarma hazırlıklarını yapacakları İskenderiye'ye doğru yola çıktı.

ıkarma hareketi için İskenderiye'de yapılan hazırlıklar 4 Nisan'da Anzak kolordusunun gemilere bindirilmesiyle başlayan insan, mühimmat, taşıt aracı, istihkam ve haberleşme malzemeleri gibi şeylerin 21 Nisan'da Mondros'a taşınmasıyla tamamlanmıştı. 23 Nisan'da yapılması planlanan çıkarma hareketi elverişsiz hava koşulları nedeniyle 25 Nisan'da gerçekleştirilecekti.